ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A420232917
Lietas arhīva Nr.AA43-0353-21/16
ECLI:LV:ADAT:2021:0302.A420232917.12.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2021.gada 2.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Indra Meldere,
tiesneses Inga Juhņeviča-Knoka un Sanita Kanenberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „ILPEKS" pieteikumu par Valsts vides dienesta 2017.gada 11.aprīļa lēmuma Nr.6A/2017 atcelšanu, sakarā ar SIA „ILPEKS" apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 28.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts vides dienesta (turpmāk – dienests) Rēzeknes reģionālā vides pārvalde 2009.gada 3.septembrī pieteicējai SIA „ILPEKS" bija izsniegusi tehniskos noteikumus Greivuļu hidroelektrostacijas, kas izbūvēta uz Rēzeknes upes, rekonstrukcijai, kuru 1.4.apakšpunktā bija noteikts, ka atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 15.janvāra noteikumu Nr.27 „Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādus mehāniskus šķēršļus" (turpmāk – noteikumi Nr.27) 3.punktam aizliegts mainīt dabā esošos ūdens līmeņa uzstādinājumus, ierīkojot slūžas.

Ar Vides pārraudzības valsts biroja (turpmāk – birojs) 2012.gada 12.marta lēmumu Nr.15 s atteikts saskaņot Greivuļu hidroelektrostacijas (turpmāk – Greivuļu HES) ūdens objekta ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus, kuros paredzēts paaugstināt dabā esošo ūdens līmeni ar koka aizvaru palīdzību, jo pieteicējas plānotā darbība ir pretrunā noteikumu Nr.27 3.punktam.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 26.novembra spriedumu lietā Nr.A420408312 noraidīts pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu apstiprināti Greivuļu HES ūdens objekta ekspluatācijas noteikumi un hidrotehnisko būvju drošuma programma. Ar Senāta 2016.gada 28.oktobra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr.SKA-98/2016 atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar pieteicējas kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu.

[2] Valsts vides dienesta Rēzeknes reģionālās vides pārvaldes valsts vides inspektors 2016.gada 29.novembrī apsekoja Greivuļu HES. Pārbaudē konstatēts, ka novadbūves ailās ir ievietoti koka aizvari. Ūdens plūst pāri koka aizvariem un ūdens līmenis Greivuļu HES ūdens objektā tiek uzturēts atbilstoši nesaskaņotajiem noteikumiem. Pieteicēja nav saņēmusi ūdens resursu lietošanas atļauju Greivuļu HES ūdens objekta saimnieciskajai darbībai, kā arī nav iesniegusi iesniegumu dienestam ūdens resursu lietošanas atļaujas saņemšanai.

Ar dienesta Rēzeknes reģionālās vides pārvaldes 2017.gada 14.februāra lēmumu (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējai noteikti šādi pienākumi:

1) pārtraukt hidrotehniskās būves izmantošanu saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamās ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai bez ūdens resursu lietošanas atļaujas;

2) veikt ūdens līmeņa pazemināšanu (ievērojot dienesta lēmumā noteiktos nosacījumus) Rēzeknes upē hidrotehniskās būves augšbjefā līdz hidrotehniskās būves dzelzsbetona pārgāznes sliekšņa atzīmei (līmenim), paceļot hidrotehniskās būves ailās izvietotos koka aizvarus;

3) nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi un zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanu pēc ūdens līmeņa pazemināšanas hidrotehniskās būves augšbjefā un iesniegt zivsaimnieciskās ekspertīzes materiālus kopā ar zaudējuma aprēķinu.

Administratīvais process iestādē noslēdzies ar dienesta 2017.gada 11.aprīļa lēmumu Nr.6A/2017 (turpmāk – Lēmums), ar kuru sākotnējais lēmums atstāts negrozīts, vienlaikus nosakot garāku termiņu rīkojuma par ūdens līmeņa pazemināšanu izpildei.

[3] Pieteicēja iesniedza pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[3.1] Administratīvā apgabaltiesa un Senāts lietā Nr.A420408312 nav konstatējuši, ka ierīkotie koka aizvari būtu patvaļīga būvniecība. Tiesa noraidīja pieteikumu par nesaskaņoto noteikumu apstiprināšanu, bet tas nenozīmē, ka pieteicēja nevar ekspluatēt hidroelektrostacijas aizsprostu un tajā ierīkotos koka aizvarus.

[3.2] Hidromelioratīvās būvniecības būvobjektu pieņem ekspluatācijā atbilstoši normatīvajiem aktiem par būvju pieņemšanu ekspluatācijā. To organizē būvvalde, pieaicinot dienesta pārstāvi.

Rēzeknes novada būvvalde, pieņemot aktu par meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju pieņemšanu ekspluatācijā, ir izdevusi pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, kurš ir stājies spēkā. Atcelt administratīvo aktu var tikai Administratīvā procesa likuma 86.panta otrajā daļā uzskaitītajos gadījumos. Neviens no tiem nav attiecināms uz pieteicēju.

Būvobjekts atbilst tehniskajam projektam, tas ir saskaņots. Projekta saskaņošanas laikā (1996.gadā) vēl nebija stājušies spēkā noteikumi Nr.27. Tiesa nav vērtējusi šos apstākļus.

[3.3] Dienests nav ņēmis vērā Satversmes tiesas lēmumu, kurā dots noteikumu Nr.27 skaidrojums. Noteikumu Nr.27 1.punktā noteiktais aizliegums būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus nav absolūts. Tam ir noteikts aprobežojums – zivju resursu aizsardzības nolūkā. Tā kā noteikumi Nr.27 ir izdoti, pamatojoties uz Zvejniecības likuma 26.panta sesto daļu, tos nevar piemērot atrauti no šajā likumā noteiktā mērķa.

[4] Dienests paskaidrojumā neatzina pieteicējas pieteikumu, uzturot sākotnējā lēmumā un Lēmumā norādīto argumentāciju.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 28.septembra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa, citējot Ūdens apsaimniekošanas likuma 1.panta 21.punktu, 7.panta 6.punktu un 21.panta pirmās daļas 1.punktu, norādījusi, ka lietā nav strīda par to, ka pieteicējai piederošā Greivuļu HES ir hidrotehniskā būve un pieteicēja ir ūdens resursu lietotāja saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likuma prasībām. Hidrotehnisko būvju darbībai ir nepieciešama atļauja ūdens resursu lietošanai darbībām, kuras ietekmē vai var ietekmēt ūdens kvalitāti, daudzumu vai ūdens ekosistēmas. Par šādām darbībām atzītas arī hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju darbība, ja būves izmanto saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamās ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai. Šādu būvju darbībai nepieciešama ūdens resursu lietošanas atļauja saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 23.decembra noteikumu Nr.736 „Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju" (turpmāk – noteikumi Nr.736) 2.2.apakšpunktu. Greivuļu HES ražo elektrību, izmantojot un regulējot Rēzeknes upes ūdens noteci. Līdz ar to Greivuļu HES darbībai ir nepieciešama ūdens resursu lietošanas atļauja.

Tiesa konstatējusi, ka pieteicēja nav izpildījusi Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto pienākumu, nav saņēmusi ūdens resursu lietošanas atļauju, kaut arī ūdens resursus savā saimnieciskajā darbībā lieto jau kopš 2012.gada 31.maija.

Līdz ar to tiesa secinājusi, ka dienests pamatoti noteica pieteicējai pienākumu nekavējoties pārtraukt hidrotehniskās būves izmantošanu saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamās ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai bez ūdens resursu lietošanas atļaujas.

[5.2] No noteikumu Nr.27 1.pielikuma 8.14.apakšpunkta izriet, ka likumdevējs ir imperatīvi noteicis, ka jebkādu mehānisku šķēršļu izvietošana Rēzeknes upē nodara nepieļaujamu kaitējumu zivju resursiem. Kritiski vērtējama iespēja, ka likumdevējs būtu iekļāvis minētajā sarakstā Rēzeknes upi, ja tajā izvietojamie šķēršļi radītu tikai nebūtiskus zaudējumus zivju resursiem (kā to uzskata pieteicēja).

Lēmumā norādīts, ka no pieteicējas iesniegtās neapliecinātas Valsts aģentūras „Latvijas Zivju resursu aģentūra" 2009.gada 24.jūnija atzinuma kopijas redzams, ka aģentūra devusi savu atzinumu laikā, kad jau bija izdoti tehniskie noteikumi, kas neparedzēja paaugstināt Rēzeknes upē ūdens līmeni virs dabiskā. Līdz ar to kritiski ir vērtējams pieteicējas pieņēmums, ka minētā aģentūra ar šo atzinumu būtu atbalstījusi nesaskaņotos 2011.gada tehniskos noteikumus par paaugstinātu Rēzeknes upes līmeni.

Tā kā pieteicēja nav ievērojusi ne minētos normatīvos aktus, ne tehniskos noteikumus, ar kuriem nav saskaņoti pieteicējas iesniegtie Greivuļu HES ūdens objekta-ūdenskrātuves ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi, kuros paredzēts paaugstināt dabā esošo ūdens līmeni ar koka aizvaru palīdzību, tiesa secinājusi, ka ar Lēmumu pamatoti uzlikts pieteicējai pienākums samazināt ūdens līmeni Rēzeknes upē Greivuļu HES augšbjefā līdz dzelzsbetona aizsprosta (pārgāznes) līmenim, paceļot hidrotehniskās būves ailās izvietotos koka aizvarus.

Tiesa arī norādījusi, ka pieteicēja kļūdaini uzskata, ka ar Lēmumu uzdots nojaukt koka aizvarus. Lēmuma mērķis nav panākt, lai pieteicēja izmainītu Greivuļu HES hidrotehnisko būvi. Ar Lēmumu uzdots koka aizvarus pacelt, lai tie netraucētu ūdenim caurplūst un atjaunotos dabiskais ūdens līmenis – līdz dzelzsbetona aizsprosta līmenim. Proti, koka aizvarus nevar izmantot kā slūžas jeb mehānisku šķērsli ūdens līmeņa pacelšanai.

[5.3] No Zvejniecības likuma 26.panta ceturtās daļas izriet, ka pieteicējai kā hidroelektrostacijas īpašniecei ir pienākums kompensēt zivju resursiem radītos zaudējumus katru gadu. Tas, ka pieteicēja, iespējams, katru gadu pilda šo pienākumu, neatbrīvo viņu no pienākuma ievērot citus normatīvos aktus, t.sk., ar savām darbībām neveicināt papildu zaudējumus videi ar mākslīgu ūdens līmeņa paaugstināšanu Rēzeknes upē. Kompensācijas maksājumu mērķis ir mudināt hidroelektrostaciju īpašniekus ar finansiālām metodēm izvairīties no kaitējuma nodarīšanas videi.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 8.maija noteikumu Nr.188 „Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.188) 19.punktu zivsaimniecisko ekspertīzi zivju resursiem nodarītā zaudējuma novērtēšanai un zaudējuma aprēķināšanu ierosina dienests, nosūtot konkrētās

saimnieciskās darbības veicējam pieprasījumu par zivsaimnieciskās ekspertīzes nodrošināšanu. Konkrētajā lietā dienesta inspektors kā kompetenta dienesta amatpersona pieprasījusi pieteicējai kā saimnieciskās darbības veicējai nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi, jo konstatēts, ka pieteicējas darbības dēļ (paaugstināts ūdens līmenis Rēzeknes upē Greivuļu HES augšbjefā), iespējams, nodarīti vai tiks nodarīti zaudējumi zivju resursiem līdz dabiskā ūdens līmeņa atjaunošanai. Pieteicējas vēlme neveikt zivju resursiem nodarīto zaudējumu aprēķināšanas ekspertīzi nonāk pretrunā ar pieteicējas apgalvojumu, ka Greivuļu HES nenodara zaudējumus vai arī tie ir nebūtiski. Ekspertīzes mērķis ir tieši pārliecināties par zaudējumu esamību vai neesamību, t.sk., par pieteicējas apgalvojumu patiesumu.

Līdz ar to tiesa secinājusi, ka dienests pamatoti pieteicējai noteica pienākumu nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi un zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanu pēc ūdens līmeņa pazemināšanas hidrotehniskās būves augšbjefā.

[6] Pieteicēja par minēto spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kurā atkārtoti pieteikumā norādītie apsvērumi.

[7] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 19.jūnija spriedumu noraidīts pieteicējas pieteikums par Lēmuma atcelšanu daļā, ar kuru pieteicējai uzlikts par pienākumu pārtraukt hidrotehniskās būves izmantošanu saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamās ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai bez ūdens resursu lietošanas atļaujas un veikt ūdens līmeņa pazemināšanu Rēzeknes upē hidrotehniskās būves augšbjefā līdz hidrotehniskās būves dzelzsbetona pārgāznes sliekšņa atzīmei (līmenim), paceļot hidrotehniskās būves ailās izvietotos koka aizvarus, kā arī izbeigta tiesvedība lietas daļā par pieteicējas pieteikumu par Lēmuma atcelšanu daļā, ar kuru pieteicējai uzlikts par pienākumu nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi un zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanu pēc ūdens līmeņa pazemināšanas hidrotehniskās būves augšbjefā un iesniegt zivsaimnieciskās ekspertīzes materiālus kopā ar zaudējuma aprēķinu.

[8] Ar Senāta 2020.gada 20.novembra spriedumu Nr.SKA-334 atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 19.jūnija spriedums, bet lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[8.1] Senāta spriedumā norādīs, ka Lēmuma tiesiskums daļā, ar kuru pieteicējai uzlikts pienākums nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi un zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanu, ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā, jo tas pats par sevi rada tiesiskas sekas, pat ja zaudējumu atlīdzināšanas pienākums tiks noteikts ar vēlāku administratīvo aktu.

[8.2] Senāts nav piekritis Administratīvās apgabaltiesas secinājumam, ka nav notikusi hidrotehniskās būves pieņemšana ekspluatācijā. Administratīvais process, kura ietvaros hidrotehniskā būve tika pieņemta ekspluatācijā, beidzās ar pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Spēkā stājies un par neapstrīdamu kļuvis administratīvais akts ļauj personai izmantot ar to piešķirtās tiesības, kamēr vien administratīvais akts netiek atcelts. Tas, ka netiek izpildīti visi normatīvajos tiesību aktos paredzētie priekšnoteikumi administratīvā akta izdošanai, nenozīmē to, ka administratīvais process nav noslēdzies ar administratīvā akta izdošanu.

[8.3] Dienesta ieskatā, neatkarīgi no hidrotehnisko būvju pieņemšanas ekspluatācijā pieteicējai bija jāsaņem ūdens resursu lietošanas atļauja, līdz ar to tas ir apstāklis, kas būtu jāvērtē, pēc būtības pārbaudot Lēmuma tiesiskumu.

[8.4] Senāts, saglabājot iepriekšējo nostāju, kas pausta 2016.gada 28.oktobra rīcības sēdes lēmumā lietā Nr.SKA-98/2016, nav atzinis par pamatotu pieteicējas argumentu, ka noteikumu Nr.27 mērķis (zivju resursu aizsardzības nolūks) aprobežo šo noteikumu 1.punktā ietvertā aizlieguma tvērumu.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietas dalībnieku argumentus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka pieteicējas apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajai daļai apgabaltiesai jāpārbauda, vai administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, vai administratīvais akts atbilst materiālo un procesuālo tiesību normām, kā arī, vai administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto tiesisko pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

Ar sākotnējo lēmumu un Lēmumu pieteicējai noteikti šādi pienākumi:

1) pārtraukt hidrotehniskās būves izmantošanu saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamās ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai bez ūdens resursu lietošanas atļaujas;

2) veikt ūdens līmeņa pazemināšanu (ievērojot dienesta lēmumā noteiktos nosacījumus) Rēzeknes upē hidrotehniskās būves augšbjefā līdz hidrotehniskās būves dzelzsbetona pārgāznes sliekšņa atzīmei (līmenim), paceļot hidrotehniskās būves ailās izvietotos koka aizvarus;

3) nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi un zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanu pēc ūdens līmeņa pazemināšanas hidrotehniskās būves augšbjefā un iesniegt zivsaimnieciskās ekspertīzes materiālus kopā ar zaudējuma aprēķinu.

Tādējādi apgabaltiesai jāpārbauda, vai minētie pieteicējai uzliktie pienākumi atbilst tiesību normām un ir noteikti tiesiski.

[11] Ūdens apsaimniekošanas likuma 1.panta 21.punktā (redakcijā, kāda bija spēkā sākotnējā lēmuma un Lēmuma pieņemšanas brīdī) bija noteikts, ka ūdens resursu lietotājs ir ikviena fiziskā vai juridiskā persona, kas iegūst ūdeņus vai lieto

tos saimnieciskajā darbībā. Šā likuma 7.panta 6.punktā noteikts, ka ūdens resursu lietotāja pienākums ir saņemt normatīvajos aktos paredzētās atļaujas darbībām, kas ir saistītas ar ūdens resursu lietošanu. Šā likuma 21.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ka reģionālās vides pārvaldes 60 dienu laikā no iesnieguma saņemšanas dienas izsniedz atļauju ūdens resursu lietošanai darbībām, kuras ietekmē vai var ietekmēt ūdens kvalitāti, daudzumu vai ūdens ekosistēmas un kuras nav A vai B kategorijas piesārņojošās darbības, tostarp, hidrotehnisko būvju darbībai.

Noteikumu Nr.736 2.2.apakšpunktā savukārt noteikts, ka ūdens resursu lietošanas atļauja nepieciešama hidrotehnisko būvju (t.sk. hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju) darbībai, ja būves izmanto saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešamās ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai.

Tātad no minētajām tiesību normām izriet, ka, ja pieteicēja ir uzskatāma par personu, kas darbina hidrotehniskās būves savas saimnieciskās darbības veikšanai un to dara nepieciešamā ūdens noteces režīma un parametru regulēšanai, pieteicējai ir jāsaņem ūdens resursu lietošanas atļauja. Apgabaltiesa arī konstatē, ka iepriekš citētās tiesību normas tādā pašā redakcijā spēkā bija arī tad, kad pieteicējas hidrotehnisko būvju rekonstrukcija tika pieņemta ekspluatācijā 2011.gada 22.decembrī (*sk. arī Rēzeknes novada būvvaldes 2011.gada 22.decembra Aktu par meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju pieņemšanu ekspluatācijā, lietas 66.lapā*).

[12] Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja bija uzsākusi procesu Greivuļu HES rekonstrukcijai.

[12.1] Rēzeknes reģionālās vides pārvalde 2009.gada 3.septembrī bija izsniegusi pieteicējai tehniskos noteikumus, ar kuriem bija aizliegts mainīt dabā esošos ūdens līmeņa uzstādinājumus, ierīkojot slūžas (*lietas 92.-94.lapa*).

Ar dienesta Rēzeknes reģionālās vides pārvaldes 2011.gada 8.decembra lēmumu Nr.5-4/983 pieteicējai tika atteikts saskaņot ūdens resursu ekspluatācijas noteikumus un hidrotehnisko būvju drošuma programmu, jo tā bija pretēja iepriekš izdotajiem tehniskajiem noteikumiem, kā arī noteikumu Nr.27 3.punktam. Šis atteikums atstāts spēkā ar biroja 2012.gada 12.marta lēmumu Nr.15s. Secīgi šis lēmums atzīts par tiesisku un atstāts spēkā ar Administratīvās apgabaltiesas 2014.gada 26.novembra spriedumu un Senāta 2016.gada 28.oktobra lēmumu Nr.SKA-98 administratīvajā lietā A420408312, atsakoties ierosināt kasācijas tiesvedību.

Neskatoties uz to, ka ar pārvaldes 2011.gada 8.decembra lēmumu Nr.5-4/983 pieteicējai tika atteikts saskaņot ūdens resursu ekspluatācijas noteikumus un hidrotehnisko būvju drošuma programmu, Greivuļu HES rekonstrukcija ar 2011.gada 22.decembra aktu nodota ekspluatācijā.

Ar AS „Sadales Tīkls" 2012.gada 21.jūnija aktu Nr.24-2012 pieteicējas elektrostacija atzīta par derīgu paralēlam darbam ar AS „Sadales Tīkls" sistēmu (*lietas 58.lapa*).

Dienesta pārvaldes inspektora 2016.gada 1.decembra Ziņojumā par pārbaudes rezultātiem norādīts, ka, veicot pārbaudi uz vietas Greivuļu HES 2016.gada 29.novembrī, konstatēts, ka novadbūves ailās ir izvietoti koka aizvari, ūdens plūst pāri tiem. Ūdens līmenis novadbūves labā krasta balsta augšbjefā ir 126,30 m B.S. un 125,48 m B.S.

AS „Sadales Tīkls" pārvaldei atbildējis, ka Greivuļu HES saražotā elektroenerģija (aktīvā), kas tiek nodota sistēmas operatora elektrotīklā, tiek uzskaitīta, sākot ar 2012.gada 31.maiju. Vēstules pielikumā ir tabula, kurā norādīti dati par Greivuļu HES nodotās aktīvās enerģijas apjomu kopš 2014.gada 1.janvāra (*lietas 53.-54.lapa*).

[12.2] No minētā secināms, ka pieteicēja vismaz no 2014.gada 1.janvāra Greivuļu HES veic saimniecisko darbību, ražojot elektroenerģiju un nododot to sistēmas operatora tīklā, ko pieteicēja arī nenoliedz un pat apstiprina 2017.gada 16.janvāra atbildē dienestam (*lietas 56.lapa*). Tātad pieteicēja izmanto ūdens resursus elektroenerģijas ražošanai. Pārvaldes inspektora konstatētais fakts, ka hidroelektrostacijas darbības laikā novadbūves ailās ir izvietoti koka aizvari un ūdens plūst pāri tiem, kā arī Atzinumā par Greivuļu HES hidrotehnisko būvju stāvokli norādītais, ka normālais ūdens līmenis ir uz atzīmes 125,83 m LAS-2000,5, kā arī Greivuļu HES Hidrotehnisko būvju drošuma deklarācijā norādītais, ka augstākais ūdens līmenis augšbjefā 2015.gada aprīlī reģistrēts 126,13 m LAS-2000,5, apliecina, ka pieteicēja hidrotehnisko būvi izmanto ūdens noteces režīma parametru regulēšanai, lai veiktu savu saimniecisko darbību – elektroenerģijas ražošanu.

Pamatojoties uz minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka dienests pamatoti secināja, ka pieteicējai ir nepieciešams saņemt ūdens resursu lietošanas atļauju atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma 7.panta 6.punktam un 21.pantam, kā arī noteikumu Nr.736 2.2.apakšpunktam.

[12.3] Papildus tam ir konstatējams, ka pieteicēja saimniecisko darbību veic atbilstoši tiem ekspluatācijas noteikumiem un atbilstoši tiem ūdens līmeņiem, kurus pārvalde nesaskaņoja. Proti, ar pārvaldes 2009.gada 3.septembrī izsniegtajiem tehniskajiem noteikumiem pieteicējai bija aizliegts mainīt dabā esošos ūdens līmeņa uzstādījumus, ierīkojot slūžas. Administratīvās lietas A420408312 izskatīšanas laikā tika noskaidrots, ka normālais dabā esošais ūdens līmeņa uzstādījums ir atzīstams pie betona pārgāznes sliekšņa ar augstumu kreisajā ailā 124,38 m B.S., bet labajā – 124,34 m B.S. Tādējādi fakts, ka Greivuļu HES darbības laikā faktiski dabā konstatēts ūdens līmenis ir augstāks, nekā atļautais (Atzinumā par Greivuļu HES hidrotehnisko būvju stāvokli 2015.gadā norādīts, ka normālais ūdens līmenis ir 125,83 m), apliecina, ka pieteicēja ūdens resursu ekspluatāciju veic pretēji 2009.gadā izsniegtajiem tehniskajiem noteikumiem, jo pašas pieteicējas izstrādātie ūdens resursu ekspluatācijas noteikumi un hidrotehnisko būvju drošuma programma ar augstākiem ūdens līmeņiem virs normālā ūdens līmeņa netika akceptēta.

No lietas materiāliem arī konstatējams, ka pieteicēja Greivuļu HES rekonstrukciju nodevusi ekspluatācijā. Skaidrojot, kāpēc šajā procesā pie nodošanas ekspluatācijā netika pieaicināta dienesta pārvalde, kā to noteica Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.261 „Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība" 29.-31.punkts, Rēzeknes novada pašvaldības būvvalde dienestam ar 2017.gada 6.februāra vēstuli Nr.1.7.1./53 atbildējusi, ka ekspluatācijā pieņemta ir tikai hidroelektrostacijas ēka, bet par elektrostacijas aizsprosta būvniecību Rēzeknes novada pašvaldības rīcībā

nav dokumentācijas (*lietas 86.lapa*). Savukārt 2017.gada 13.janvāra vēstulē Rēzeknes novada pašvaldības būvvalde informēja, ka pieteicējai ir uzdots nekavējoties pārtraukt patvaļīgo būvju ekspluatāciju un izņemt aizsprosta koka aizvarus līdz betona slieksnim (*lietas 84.-85.lapa*).

Tādējādi secināms, ka arī Rēzeknes pašvaldības būvvalde savas kompetences ietvaros bija uzsākusi darbības, lai pārliecinātos par to, vai pieteicēja hidroelektrostacijas aizsprostu ekspluatē tiesiski un pieņēmusi attiecīgu lēmumu. Tomēr tam, vai pieteicēja tiesiski ekspluatē aizsprostu un koka aizvarus no būvniecības viedokļa, šajā lietā nav izšķirošas nozīmes, jo sākotnējais lēmums un Lēmums ir pieņemts dienesta kompetences ietvaros, kas pārbaudāms šajā lietā.

[13] Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 6. un 7.punktā noteikts, ka, veicot vides valsts kontroli, valsts vides inspektoram ir tiesības uz laiku apturēt vai aizliegt veikt darbību, ar kuru tiek pārkāpti vides normatīvie akti, kura rada negatīvas izmaiņas vidē vai kura apdraud cilvēku veselību vai dzīvību (6.punkts); savas kompetences ietvaros izdot administratīvos aktus, kas nepieciešami vides normatīvo aktu prasību izpildei, likumā „Par piesārņojumu" noteikto vides kvalitātes normatīvu sasniegšanai un racionālai dabas resursu izmantošanai (7.punkts).

Tā kā pieteicēja ir veikusi tādu saimniecisko darbību, kurai ir nepieciešama ūdens resursu lietošanas atļauja, kas nebija saņemta, kā arī pieteicēja ir rīkojusies pretēji tehniskajiem noteikumiem, kurus 2009.gada 3.septembrī bija izdevusi dienesta pārvalde, kā arī darbojusies, pamatojoties uz nesaskaņotiem ūdens resursu ekspluatācijas noteikumiem un hidrotehnisko būvju drošuma programmu, pārvaldes inspektors pamatoti pieņēma lēmumu pārtraukt tādu pieteicējas darbību, kas ir pretēja vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, proti, pārtraukt darbību bez ūdens resursu lietošanas atļaujas.

Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pārvaldes inspektors arī pamatoti pieņēma lēmumu veikt ūdens līmeņa pazemināšanu Rēzeknes upē hidrotehniskās būves Greivuļu HES augšbjefā līdz dzelzsbetona pārgāznes sliekšņa atzīmei, paceļot hidrotehniskās būves ailās izvietotos koka aizvarus, un paredzot, kādā veidā ūdens līmeņa pazemināšana jāveic, lai nodarītu pēc iespējas mazāku kaitējumu videi. Šāds uzdevums nodrošina to, ka ūdens līmenis atgriežas tajā stāvoklī, kas tika atļauts ar pārvaldes 2009.gada 3.septembra tehniskajiem noteikumiem (proti, aizliegts mainīt dabā esošos ūdens līmeņa uzstādījumus, ierīkojot slūžas).

Apgabaltiesa nepiekrīt apelācijas sūdzībā norādītajai noteikumu Nr.27 1.punkta interpretācijai, proti, ka aizliegums būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus ir saprotams tādējādi, ka tas ir aizliegts zivju resursu aizsardzības nolūkā, bet, ja šādus resursus aizsargāt nav nepieciešams, vai arī zaudējums zivju resursiem ir nenozīmīgs, tad aizsprostus drīkst būvēt.

Senāts, vērtējot šādu pieteicējas argumentu, šajā lietā norādīja, ka saglabā savu iepriekšējo nostāju, kas pausta Senāta 2016.gada 28.oktobra rīcības sēdes lēmumā Nr.SKA-98 administratīvajā lietā A420408312 par minētajā tiesību normā ietvertā aizlieguma tvērumu, bet pieteicējas viedoklis par konkrētās hidroelektrostacijas nebūtisko ietekmi uz zivju resursiem ir subjektīvs. Noteikumos Nr.27 iekļautais aizliegums ir pamatā sākotnējā lēmumā un Lēmumā norādītajam pienākumam veikt ūdens līmeņa pazemināšanu Rēzeknes upē, paceļot hidrotehniskās būves ailās izvietotos koka aizvarus. Noteikumu Nr.27, tāpat kā Zvejniecības likuma, mērķis tiek sasniegts ar konkrētiem noteikumos ietvertiem ierobežojumiem. Iestāde ir tieši atsaukusies uz noteikumu normām, kas ir pietiekami nepārprotamas, un Senātam nav šaubu, ka tās kalpo zivju resursu aizsardzībai (*sk. Senāta 2020.gada 20.novembra sprieduma šajā lietā 15.punktu*).

[14] Ar sākotnējo lēmumu un Lēmumu pieteicējai arī uzlikts pienākums nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi un zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanu pēc ūdens līmeņa pazemināšanas hidrotehniskās būves augšbjefā, un zivsaimnieciskās ekspertīzes materiālus kopā ar zaudējuma aprēķinu iesniegt pārvaldei līdz 2017.gada 1.septembrim.

Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus par šo jautājumu, kā arī piemērojusi pareizās tiesību normas un pareizi tās interpretējusi, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā sniegtajai motivācijai (sk. šā sprieduma 5.3.punktu) un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[14.1] Pieteicēja pamatoti apelācijas sūdzībā norādījusi, ka Zvejniecības likuma 26.pants nosaka atbildību par zivju resursu aizsardzību, uzraudzību un izmantošanu regulējošo normu pārkāpšanu un zivju resursiem nodarītajiem zaudējumiem.

Proti, šā panta pirmajā daļā noteikts, ka juridiskās un fiziskās personas, kas pieļāvušas šā likuma vai makšķerēšanas, vēžošanas, zemūdens medību vai rūpniecisko zveju regulējošo normatīvo aktu pārkāpumus, nodarījušas vai varējušas nodarīt zaudējumus zivju resursiem, ir atbildīgas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

Šā panta otrajā daļā noteikts, ka neatkarīgi no uzliktā administratīvā soda vai kriminālsoda vainīgais pilnībā kompensē zivju resursiem nodarīto zaudējumu. Zivju resursiem nodarīto zaudējumu var kompensēt, arī veicot zivju resursu pārzinātāja noteiktos un ar institūtu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju saskaņotos zivju resursu atražošanas pasākumus vai arī vides sakopšanu atbilstoši tiesas nolēmumam.

Panta trešajā daļā noteikts, ka, uzsākot jebkuru saimniecisko vai zinātniskās izpētes darbu, kas var kaitēt zivju resursiem vai mainīt ūdens ekosistēmu, nepieciešama šā darba projekta zivsaimnieciskā ekspertīze, lai noteiktu ietekmes un iedarbības apjomu, darba pamatotību, iespējamo zaudējumu un kompensācijas lielumu un veidu.

Ceturtajā daļā noteikts, ka zivju resursiem radītos zaudējumus kompensē saimniecisko darbību veicēji, īstenojot zivsaimnieciskajā ekspertīzē noteiktos pasākumus: izlaižot zivju mazuļus vai samaksājot mākslīgi pavairoto mazuļu audzēšanas izdevumus, vai samaksājot kompensāciju par zivju resursiem nodarītajiem zaudējumiem. Hidroelektrostaciju

īpašnieki minētos zaudējumus kompensē katru gadu.

Atbilstoši 26.panta piektajai daļai noteikumus par saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarīto zaudējumu noteikšanu un kompensācijas kārtību izdod Ministru kabinets.

Tātad saimnieciskās darbības veicējs ir atbildīgs gan par tādiem zivju resursiem nodarītiem zaudējumiem, kas ir paredzami jau pirms saimnieciskās darbības sākšanas, gan arī tādiem, kas radušies, pieļaujot zivju resursu aizsardzību regulējošo noteikumu pārkāpumus, turklāt neatkarīgi no piemērotās administratīvās vai krimināatbildības.

[14.2] Pamatojoties uz Zvejniecības likuma 26.panta piekto daļu, ir izdoti noteikumi Nr.188.

Šo noteikumu 2.punktā ir noteikts, ka noteikumi attiecas uz tādu saimniecisko darbību, kuru veicot tiek nodarīts zaudējums zivju resursiem, tai skaitā uz hidrotehnisko būvju celtniecību un ekspluatāciju, ūdenstilpju (upju, ezeru, ūdenskrātuvju), ostu, kuģošanas ceļu un kanālu padziļināšanu, spridzināšanas darbiem ūdeņos, grunts ņemšanu un izgāšanu, ūdenstilpju regulēšanu, kā arī uz saimnieciskās darbības izraisītām avārijām vai negadījumiem un citām darbībām, kas ietekmē zivju resursus.

Šo noteikumu 4.punktā noteikts, ka zivju resursiem nodarīto zaudējumu kompensē juridiskās un fiziskās personas, kuru tīšas vai netīšas, likumīgas vai nelikumīgas darbības dēļ zaudējums nodarīts.

Noteikumu Nr.188 7.punktā ir uzskaitīti zivju resursiem nodarīto zaudējumu veidi: 1) zaudējums, kas radies pastāvīgas vai periodiskas un apjomā nemainīgas saimnieciskās darbības rezultātā. Zivju resursiem nodarītais zaudējums tiek noteikts tikai reizi, un zaudējuma segšanai tiek paredzēta ikgadēja vai periodiska kompensācija; 2) zaudējums, kas radies neregulāras saimnieciskās darbības rezultātā. Zivju resursiem nodarītais zaudējums un tam paredzētā kompensācija tiek noteikta katrai konkrētai darbībai; 3) zaudējums, kas radies nelikumīgas saimnieciskās darbības, avārijas vai negadījuma dēļ. Zivju resursiem nodarītais zaudējums un tam paredzētā kompensācija tiek noteikta konkrētajai darbībai, kas notikusi līdz nelikumīgās darbības apturēšanai, avārijas vai negadījuma seku likvidēšanai.

Sākotnējais lēmums un Lēmums citastarp ir pamatots ar Noteikumu Nr.188 7.3.apakšpunktu, tādēļ ir acīmredzams, ka pārvaldes inspektors, uzliekot pienākumu pieteicējai veikt ekspertīzi par zivju resursiem nodarīto zaudējumu, ir to uzlicis par pieteicējas prettiesisku darbību, proti, par saimniecisko darbību bez ūdens resursu lietošanas atļaujas, kā arī par darbību, kas ir pretēja noteikumu Nr.72 1. un 3.punktam, jo ir mainīti dabā esošie ūdens līmeņa uzstādījumi, ierīkojot slūžas (pieteicējas gadījumā koka aizvari), par ko apgabaltiesa norādīja jau iepriekš. Tādējādi nav nozīmes pieteicējas argumentam, ka pieteicēja ik gadu Zivju fonda kontā veic maksājumus, lai kompensētu zivju resursiem nodarīto zaudējumu. Šāds maksājums apgabaltiesas ieskatā attiecas uz noteikumu Nr.188 7.1.apakšpunktā norādītajiem zaudējumiem, proti, par pastāvīgu un nemainīgu saimniecisko darbību. Turklāt apgabaltiesa uzskata, ka šāds maksājums neizslēdz to, ka komersants kompensē arī tādus zaudējumus zivju resursiem, kas radušies prettiesiskas darbības rezultātā.

[14.3] Noteikumu Nr.188 19.punktā noteikts, ka zivsaimniecisko ekspertīzi zivju resursiem nodarītā zaudējuma novērtēšanai un zaudējuma aprēķināšanu ierosina Vides ministrijas Valsts vides dienesta atbilstošā struktūrvienība, nosūtot konkrētās saimnieciskās darbības veicējam (arī avārijas vai negadījuma izraisītājam) pieprasījumu par zivsaimnieciskās ekspertīzes nodrošināšanu. Pieprasījumā norāda zivju resursus ietekmējošo saimnieciskās darbības veidu, par kuru jāveic zivsaimnieciskā ekspertīze.

Saskaņā ar noteikumu Nr.188 22.punktu saimnieciskās darbības veicējs (arī avārijas vai negadījuma izraisītājs) nodrošina zivsaimniecisko ekspertīzi un zaudējuma aprēķināšanu iestādes pieprasījumā noteiktajā termiņā, bet ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc pastāvīgas saimnieciskās darbības uzsākšanas, neregulāras vai periodiskas darbības pabeigšanas, nelikumīgas darbības apturēšanas vai avārijas vai negadījuma seku likvidēšanas. Izdevumus par zivsaimniecisko ekspertīzi un zaudējuma aprēķinu sedz juridiskā vai fiziskā persona, kas veikusi attiecīgo saimniecisko darbību vai izraisījusi avāriju vai negadījumu.

No minētajām tiesību normām secināms, ka visos zaudējumu veidu gadījumos zivsaimniecisko ekspertīzi nodrošina saimnieciskās darbības veicējs pēc dienesta atbilstošās struktūrvienības pieprasījuma. Tā tas ir arī šajā gadījumā, kad pārvalde ar sākotnējo lēmumu ir noteikusi pienākumu pieteicējai nodrošināt zivsaimniecisko ekspertīzi, pamatojoties uz noteikumu Nr.188 7.3.apakšpunktu.

Ievērojot minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka ar sākotnējo lēmumu un Lēmumu noteiktais pienākums veikt zivsaimniecisko ekspertīzi zivju resursiem nodarītā zaudējuma aprēķināšanai, ir tiesisks.

[15] Pamatojoties uz visu iepriekš norādīto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks, bet pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt SIA „ILPEKS" pieteikumu par Valsts vides dienesta 2017.gada 11.aprīļa lēmuma Nr.6A/2017 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas

dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Meldere

Tiesneses I.Juhņeviča-Knoka

S.Kanenberga